

PROGRAM REVITALIZÁCIE KRAJINY A INTEGROVANÉHO MANAŽMENTU POVODÍ SR

***Ing. Martin Kováč
splnomocnenec vlády SR pre
územnú samosprávu, integrovaný
manažment povodí a krajiny***

Bratislava, 2. december 2010

Rast rizík, škôd a nákladov

- Povodňové riziká, riziká sucha
- Lesné požiare, víchrice, zosuvy pôdy
- Časové a priestorové zmeny rozdelenia zrážok, meniaci sa klíma a jej prejavy
- Rozsah škôd (viac ako 500 mil. €) a nákladov na zabezpečovacie a záchranné práce (takmer 50 mil. €) na Slovensku v roku 2010; škody v zahraničí
- Postihnuté územie – celoplošné, regionálne, lokálne
- Výrazný dopad na hospodárstvo a rozvoj krajiny
- Pretváranie krajiny a stav starostlivosti o krajinu

Podiel a vplyv faktorov a zásahov

Aká je odozva ekosystémov, klimatického systému krajiny na pretvorenie krajiny a súvisiaci rast rizík?

Aké sú globálne presahy a dopady lokálnych a regionálnych zásahov do krajiny?

Poľnohospodárska pôda 50 %, lesy 40%, zastavané územie 5%, rozsah upravených vodných tokov (8000 km) a odvodňovaného územia, zmenšovanie záplavových území, nedostatky údržby, erózia pôdy

Lokálne riešenia pre globálne problémy spočívajú v revitalizácii a obnove ekosystémových funkcií krajiny

Východiská riešenia a program

- **Ekosystémové, environmentálne a systémové východiská definované uznesením vlády SR č.556/2010 z 27.8.2010:**
 - Princípy, zásady a rámcových podmienok integrovaného manažmentu vodných zdrojov, pôdneho fondu a povodí
- **Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR - uznesenie vlády SR č.744/2010 z 27.10.2010 :**
 - znižovanie povodňových rizík, rizík sucha a ostatných rizík náhlych živelných pohrôm
 - nástroje: revitalizácia a obnova poškodenej krajiny, fyzická adaptácia krajinnej štruktúry, dôraz na prevenciu, integrovaný prístup a efektívne využívanie fin. zdrojov

Charakteristiky programu

- **Medzirezortný a hospodársky program** (minimálne 8 rezortov, štátna správa, samospráva, súkromný sektor) - zamestnanosť a podnikanie
- **Viaczdrojové financovanie, nové motivačné nástroje**
- **Zavedenie adresnej spoluzodpovednosti:** občanov, fyzických a právnických osôb **za vznik povodňových rizík a rizík sucha**
- **Zapojenie 95% územia rozlohy SR** do prevencie pred povodňami, znižovania povodňových rizík a rizík sucha
- Minimalizácia vzniku povodňových prívalových vôd v ich zdrojovej oblasti; lepšia transformácia povodňových prietokov
- **Zmena civilizačného prístupu** - k úlohe a významu zadržiavania a využívania dažďovej vody v krajine, k obnove vegetačného krytu územia a ochrane pôdneho fondu

Synergické efekty programu

- **Hospodárske zohľadnenie a vyváženie ekosystémových a produkčných funkcií krajiny** – lesy, poľnohospodárska krajina, vodné toky a zastavané plochy
- **Rozšírenie hospodárskych aktivít farmárov, vlastníkov a užívateľov pôdy o aktívne budovanie a udržiavanie vodozadržných a protieróznych opatrení v krajine** – nová úloha rozširujúca doterajšie využívanie produkčného a ekonomického potenciálu pôdy
- Synergické dosahovanie cieľov, inak samostatných, sektorových politík:
 - Celková revitalizácia a obnova poškodenej krajiny
 - Eliminácia degradácie pôdy
 - Znižovanie povodňových rizík a riziká sucha
 - Obnova biodiverzity územia
 - Tvorba pracovných miest v území a hospodársky rozvoj v území

Environmentálny aspekt

- **Funkcie krajiny pri distribúcii dažďovej vody:**
 - Doterajší dôraz je kladený na výstup vody z krajiny – riečnu sieť, odbery a využívanie vody v krajiny
 - Program dáva dôraz na vstup dažďovej vody do ekosystémov krajiny a obnovu súvisiacich funkcií krajiny – vsakovanie, výpar, znižovanie povrchového odtoku dažďovej vody
- **Termoregulačná (klimatická) funkcia krajiny:**
 - závislá od jej vegetačného krytu a vodného režimu
 - prehliadaný vplyv urbanizácie, zmien a využívania krajiny na túto funkciu, regionálne a miestne zmeny klímy
 - obnovuje sa v procese revitalizácie krajiny
- **Revitalizácia krajiny predstavuje udržateľný, hospodársky a environmentálne najefektívnejší spôsob ukladania uhlíka v prostredí a hospodárstve krajiny**

Vodozadržné systémy

Hlavné merateľné kritérium programu – vybudovanie vodozadržných systémov o objeme 250 miliónov m³ :

- prvé štartovacie projekty v 23 obciach vytvoria 135 000 m³
- projekty roku 2011 v cca 150 obciach ďalších min. 8 mil. m³

Priemerne 85 000 m³ v katastri jednej obce strednej rozlohy (1700 ha); zhruba 50 m³ / ha pri nákladoch 4 € za 1 m³

Cyklické využitie tejto kapacity umožní zadržanie, opätovné navrátenie a využitie viac ako miliardy m³ dažďovej vody ročne v krajine so zásadným prínosom pre obnovu klimatických funkcií revitalizovanej krajiny a znižovanie rizík

Spríevodné opatrenia a efekty: zalesňovanie a obnova vegetačného krytu územia, zníženie erózných procesov, zvýšené ukladania uhlíka do pôdy a vegetačného krytu územia, hospodárske efekty (obnoviteľne zdroje a produkčný potenciál)

Dve roviny programu

- 1. Praktická realizácia celej škály revitalizačných opatrení v jednotlivých častiach krajiny**
 - Podpora konkrétnych prác a opatrení na území obcí a rozvoj spolupráce miestnych aktérov (lesníci, farmári, občania, obec, správca vodného toku)
 - Vytvorenie efektívneho modelu podpory zamestnávania v oblasti revitalizácie krajiny vrátane zapájania nezamestnaných
 - Zostavenie metodického usmernenia ÚPSVR SR,, SVP, š.p., Lesy SR, š.p., Hydromeliorácie, š.p. a ZMOS v koordinácii splnomocnenca
- 2. Legislatívne procesy vedúce k zabezpečenie jej dlhodobej udržateľnosti pre revitalizáciu krajiny a**
 - **Identifikácia a špecifikácia aktivít pre znižovanie rizík**
 - **Efektívna a účinná správa povodia/územia/krajiny:**
 - Zefektívnenie správy drobných vodných tokov a meliorácii
 - Vytvorenie integrovanej správy povodí
 - Systém správy nových zdrojov vytvorených programom
 - **Systém financovania, organizácie a riadenia programu**

Časová štruktúra programu

Časový rámec realizácie programu: 6 až 10 rokov, presah do nového programovacieho obdobia

Program bude realizovaný v dvoch etapách:

1. Aktivácia programu (2010 – 2011)

- Vytvorenie odborných pracovných tímov – právne a odborné analýzy a súbory legislatívnych návrhov
- Realizačné projekty v období aktivácie programu

2. Komplexná realizácia programu (2012 a ďalej)

- Realizácia komplexných projektov programu
- Hospodárske impulzy programu
- Ľudský potenciál a jeho aktivácia

Posolstvo pre medzinárodné spoločenstvo – revitalizácia krajiny

- **Nová úloha** spoločnej poľnohospodárskej politiky a územného rozvoja – najvýraznejší vplyv a potenciál na znižovanie rizík a zmiernenie zmien klímy
- **Inovatívny prístup** k riešeniu problematiky zmien klímy prostredníctvom revitalizácie krajiny
- **Riešenie mnohých výziev súčasnosti** zapojením regionálnej a miestnej pracovnej sily do procesu
- Dlhodobo ekonomicky, spoločensky a environmentálne **najefektívnejšia cesta znižovania budúcich rizík** dopadov prírodných pohrôm a súvisiacich hospodárskych strát a škôd
- Dlhodobé udržanie produkčného potenciálu krajiny

Program revitalizácie krajiny umožňuje efektívne dosahovanie spoločných cieľov hospodárskeho, spoločenského a environmentálneho rozvoja krajiny.

Tešíme sa na spoluprácu